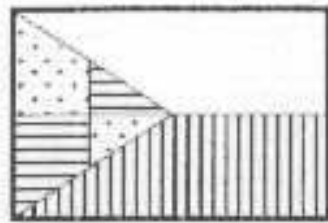
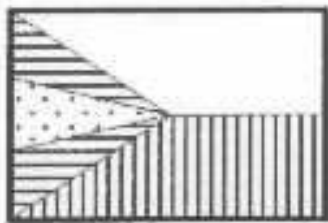
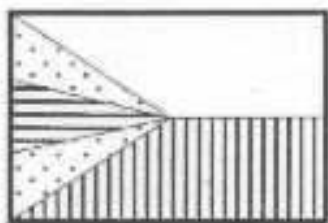
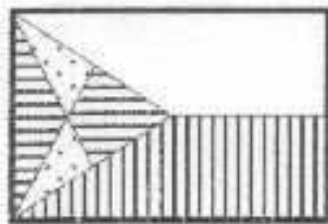
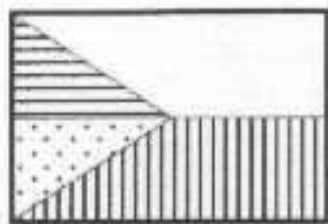
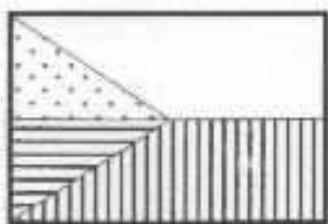
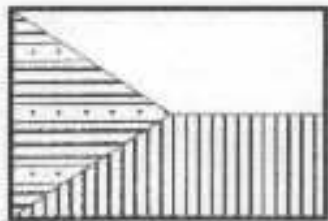
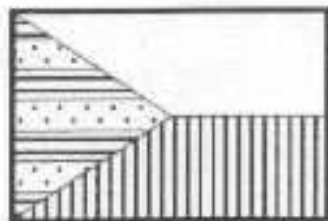
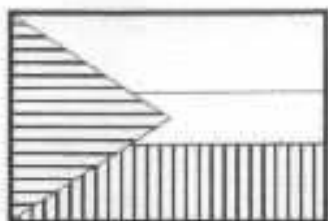
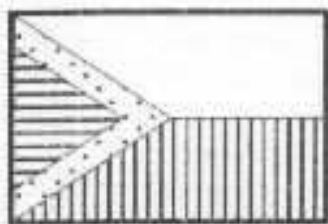
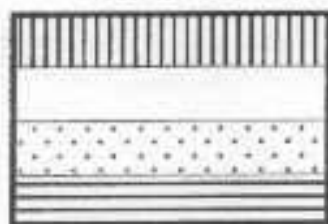
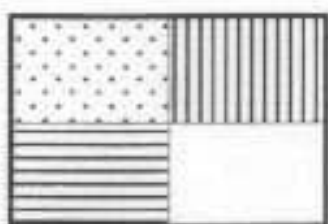

vexilologie

ISSN 1211-2615

138

ZPRAVODAJ ČESKÉ VEXILOLOGICKÉ SPOLEČNOSTI

vexilologie

138

ISSN 1211-2615

ZPRAVODAJ ČESKÉ VEXILOLOGICKÉ SPOLEČNOSTI

Aleš Brožek

JAROSLAV KURSA A JEHO VEXILOLOGICKÉ AKTIVITY

85. výročí přijetí československé státní vlajky bylo letos mimořádně často vzpomenu jako v televizi a rozhlase (1), tak i v řadě novinových a časopiseckých článků (2). Některé z nich (3) neopomněly v té souvislosti zmínit Jaroslava Kursu, od jehož narození uplyne 12. října 2005 130 let (4).

Jaroslav Kursa (**obr. 1**) se narodil 12. října 1875 v Blovicích (5) jako druhý syn v rodině řídicího učitele v blovické škole Kašpara Kursy (6). Jeho matka Zdeňka, za svobodna Všetečková, pocházela z pražské rodiny drogistů Všetečků (7). V Blovicích však Jaroslav Kursa zřejmě dlouho nepobyl, již v r. 1880 byl hlášen v Plzni (8) a od r. 1886 do r. 1891 studoval na vyšším gymnáziu v Praze v Žitné ulici (9). Maturitní zkoušky složil 26. 6. 1894 na českém státním vyšším gymnáziu v Plzni, kde navštěvoval 5. až 8. třídu (10). V letech 1894 až 1898 studoval filologii, literaturu a lingvistiku na filozofické fakultě české univerzity Karlo-Ferdinandovy (11). Navštěvoval přednášky profesora Jana Gebauera, Václava Emanuela Mourka, Josefa Durdíka a Otakara Hostinského a patřil mezi výborné studenty, takže od zimního běhu 1895/96 mu bylo vypláceno 100 zlatých (později 120 zlatých) z nadace Aulík-Blovský. Po úmrtí otce mu bylo odpuštěno školné. V době studií bydlel v Myslíkově ul. 2, Náplavní ul. 8 a nakonec na Smíchově. Univerzitní studium však po sedmi semestrech nedokončil a ve školním roce 1898/99 nastoupil jako pomocný učitel na vyšší školu reálnou do Českých Budějovic. První rok vyučoval češtinu a němčinu, v dalším roce i francouzštinu, ale jen první pololetí, protože ve 2. pololetí ze zdravotních důvodů čerpal dovolenou (12). Ve školním roce 1900/1901 se stal suplujícím učitelem na české reálce v Praze III na Malé

Obr. 1

Straně v Novodvorské ul. 3 (13). Zřejmě pro zkušenosti, které získal v Českých Budějovicích, se stal třídním ve II. b, kde učil podobně jako ve III. b češtinu a němčinu (14). V letech 1902 až 1904 působil jako suplující učitel češtiny, němčiny a francouzštiny na dvoutrídňím obchodní škole Nového obchodního gremia v Praze na Václavském náměstí č. 47. Ve školním roce 1903/4 měl J. Kursu na starosti i Žakovskou knihovnu (15).

Od 1. února 1909 Jaroslav Kursu pracoval v místodržitelství archivu v Valdštejnské ul. 16 (od ledna 1919 se archiv nazýval Archiv ministerstva vnitra), a to nejprve jako kancelářský pomocník (16), poté (od 30.8. 1913) jako kancelářský oficiant a od 26.2.1919 jako kancelářský oficiál (17). V té době již byl členem znakové ankety, resp. znakové komise a podílel se na stanovování státních symbolů (18). Jako zručný malíř překresloval vlastní návrhy i návrhy členů komise na státní vlajku (19) i na speciální vlajky (20). Z té doby pochází i dopis Ladislava Klicmana (21), v němž navrhuje ministru vnitra, aby jmenoval J. Kursu konceptním úředníkem archivu ministerstva vnitra v VIII. hodnostní třídě a titulem archiváře a aby mu vyplatil mimořádnou odměnu ve výši 2 až 3 tisíce korun. V dopise líčí J. Kursu jako člověka akademicky vzdělaného, pilného, který pracuje pro znakovou anketu i v noci, ačkoliv je nemocný a trpí podvýživou. Ze svých 260 korun měsíčně podporuje a živí osmdesátiletou matku (22) a stará se o dvě děti (23) své sestry. Kupuje barvy a kreslířské potřeby za 80 Kč, takže musí prodávat své milované francouzské knihy a jíst někdy obden. Když se matka Kursy dozvěděla, že L. Klicman bude psát žádost, prý prohlásila: "Snad se teď' aspoň jednou najímé!"

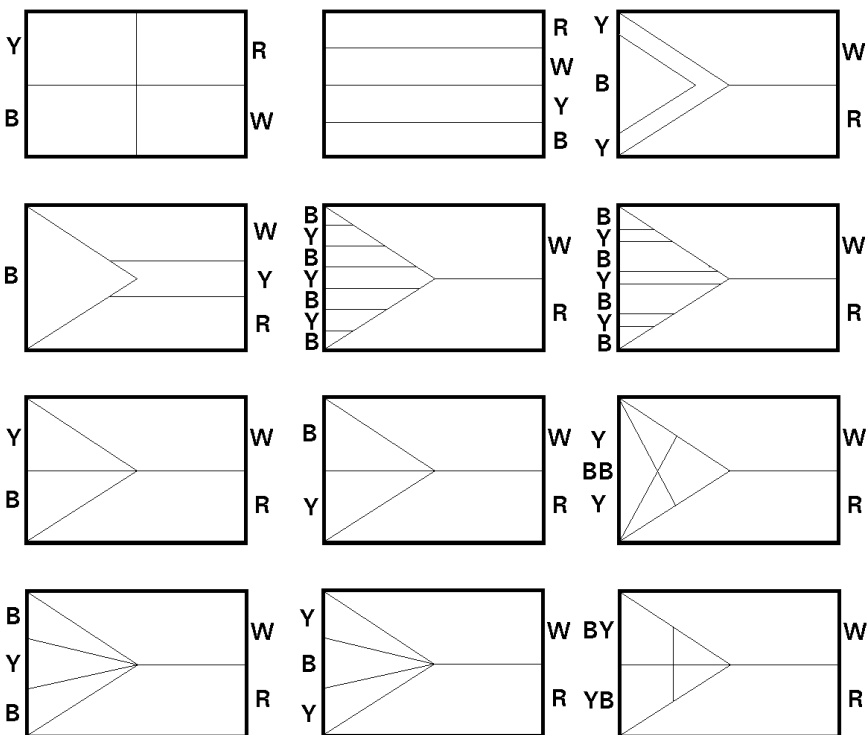
Ať již byla osobní situace J. Kursy v letech 1919 a 1920 jakkoliv svízelná, neprojevila se na jeho pečlivé práci v komisi, kde hrál J. Kursu bezesporu významnou roli. Díky jeho kresbám návrhů státní vlajky mohli členové posoudit, jak působí vlajka, bude-li mít např. modrý proužek u žerdi o šířce 1/8 nebo 1/16 délky vlajkového listu. Na poradu znakové komise konané 4. července 1919 přinesl J. Kursu již detailně zpracovaný návrh státní vlajky s modrým klínem. Dnes už se asi nedozvíme, zda se J. Kursu u klínu inspiroval kresbou erbu vladýků z Letné, dochovanou v jeho pozůstalosti, či návrhem Jaroslava Jareše (24) nebo zkušenostmi Antonína Valšíka s čínskými vlajkami ve tvaru trojúhelníka (25). Každopádně klín na návrzích předložených v červenci 1919 sahal pouze do jedné třetiny, zatímco zákon z 30. března 1920 stanovil délku klínu na polovinu délky vlajky (26).

Podíl J. Kursy na navržení československých symbolů jasně vyjádřilo sdělení, které dal k dispozici tisku tiskový odbor ministerstva vnitra (27), a spis ministerstva vnitra čj. 23 791 z r. 1920 (28). Dokládá jej i honorář vyplacený J. Kursovi ministerstvem školství a národní osvěty (29). Neméně příjemným oceněním bylo poděkování J. Kursovi od prezidenta republiky prostřednictvím jeho kanceláře. Nebylo to však za jeho podíl na vzniku státních symbolů, ale za kresby znaků a vlajek Československa, které J. Kursu namaloval T. G. Masarykovi ke 2. výročí vzniku Československa (30).

V roce 1920, tedy v době, kdy už byla známa podoba československé státní vlajky, zpracoval Jaroslav Kursu dvanáct návrhů vlajky Podkarpatské Rusi (**obr. 2**). Všechny obsahují znakové barvy (bílou, žlutou, červenou a modrou), deset z nich má u žerdi trojúhelník sahající do poloviny vlajky (31).

Ani po přijetí zákona č. 252/1920 Sb. neustaly výtky části veřejnosti vůči podobě československé státní vlajky. Na recenzi knihy V. Vojtíška *Naše státní znaky* (32), kdy se recenzent K. Stloukal připojil k Vojtíškově kritice československé vlajky (33), zareagoval J. Kursu 15. května 1922 textem (34), kde mimo jiné uvedl: "*Návrh naší vlajky nebyl mnou řešen ani libovolně, ani náhodně, nýbrž na podkladě naší heraldiky, na*

heraldických "kusech". Z celé řady takovýchto návrhů jako konečný vyšel onen, jemuž vzorem byl štít na způsob vidličky rozdělený (jinak "klín", u Koláře-Sedláčka, Českomor. heraldika str. 161, v Králově Heraldice str. 73). Pro řešení toto, které zpočátku narazilo na silný odpor, na konec vyslovila se většina účastníků komisi věcí tou se zanášejících, mluvili pro ni zvláště i výtvarní umělci, do komisi pozvaní, sami (na př. arch. Janák), když rozbrány byly i mnohé návrhy jiné, i dřívější (americký, italský, sibiřský). Recesent vytýká vedle její kuriozity - nic jiného to však není než nezvyklost její, vlastně originalita naší heraldiky - i nepraktičnost, ukazuje zejména k modrému lemování českých barev, jako učinili legionáři italští. Ale nevím - nemluvě o tom, nebylo-li by řešení toto ještě "kuriosnějším" - co je v praxi vhodnější: zda sešití klín jakožto část pravidelného čtyřúhelníku, dětskými prsty vyměřitelnou, či lemování, vyžadující širších předpisů a přesto k různým neporozuměním a zmatkům vedoucích. Až se vlajka obecně vžije, odpadnou samy sebou i výtky jí činěné."

Obr. 2

V době, kdy J. Kursa psal obhajobu vlajky, působil též ve Vídni, protože od dubna 1921 s přestávkami zhruba do listopadu 1922 se účastnil archivní rozluky s Vídni v rakouském ministerstvu vnitra. Usnesením československé vlády z 5. července 1923 byl J. Kursa jmenován s účinností od 30. června 1923 státním archivářem VIII. hodnostní třídy.

V této funkci J. Kursa dojížděl do Brna, kde skartoval účetní a jiné spisy v místodržitelství archivu, skartoval spisy brněnského policejního ředitelství a uspořádal starší registraturu pro zemskou politickou správu v Brně (35).

Zřejmě během působení v Brně poznal svou budoucí manželku Boženu Kubínovou (1882-1964), dceru Jana Kubína, knihkupce v Boskovicích (36). Dne 17.12. 1929 byl J. Kursa jmenován ministerským komisařem, 1.1. 1931 vrchním ministerským komisařem a od 1. 7. 1931 byl ze zdravotních důvodů penzionován (37). S manželkou se odstěhoval do pražských Dejvic, poté od listopadu 1935 bydlel na Vinohradech v Boleslavské ul. č. 12 (38). V únoru 1938 se manželé Kursovi přestěhovali jen o několik vchodů dál, do Boleslavské 18 (39). Po r. 1945 pracoval J. Kursa jako knihovník a archivář Ústřední matice školské. V červenci a srpnu 1948 jezdil z Prahy do Chebu, v září 1948 do Rumburku, kde mezi konfiskáty vybíral knihy pro knihovnu plánovacího ústavu pro pohraničí. Ve volném čase se zabýval genealogií a vexilologií (40).

Dne 12. června 1950 J. Kursa zemřel ve Vinohradské nemocnici. Urnu s jeho popelem převzala manželka a brzy se odstěhovala do Brna, Vodovy ulice, kde žila do smrti a je pochována na Ústředním hřbitově v Brně. Údajně společně s její urnou byla uložena do hrobu rodiny Burkhardů i urna J. Kursa (41).

Poznámky:

(1) Výročí naší vlajky připomněla stanice Nova i Prima v hlavním vysílacím čase ve svých zpravodajstvích 30. března 2005, pouze veřejnoprávní Česká televize věnovala této události menší pozornost.

(2) Česká vexilologická společnost k tomuto výročí zaslala médiím tiskovou zprávu.

(3) Např. K. Černý (Naši státní vlajku navrhl blovický rodák, Plzeňský deník z 26.3.2005, s. 26), J. Vorlíček (Spatříme tvář autora české vlajky?, Ústecký týdeník z 31.3.2005, s. 10) a J. Zázvorka (Vlajka slaví 85. narozeniny, Instinkt ze 7.4.2005, s.12). Posledně jmenovaný článek však uvádí Kursovo křestní jméno chybně jako Josef.

(4) Základní biografické údaje o Kursovi publikoval jako první L. Mucha v r. 1980 v článku Jaroslav Kursa a Jaroslav Jareš - dva autoři návrhu československé vlajky. *Vexilologie* č. 36, s. 612-621. Podrobnější životopis sestavil nejen na základě Kursovy pozůstalosti, ale i pozůstalosti L. Klicmana, který J. Kursovi šéfoval, a Kursových personálií ve fondu Prezidia ministerstva vnitra M. Hlinomaz. Zveřejnil jej v článku Archivář a heraldik Jaroslav Kursa, Zpravodaj klubu historiografie, 18, 1985, č. 3-4, s. 289-293 a ve stati Jaroslav Kursa ve Sborníku prací členů Socialistického svazu mládeže Státního ústředního archivu v Praze v r. 1985, s. 153-175. Z posledně jmenované stati se čerpalo při sestavování hesla o J. Kursovi pro Biografický slovník archivářů českých zemí, Praha 2000, jenž je dostupný na <http://www.libri.cz/database/archivari/search.php>.

(5) Matrika narozených – fara Blovice, č. 33, s. 31 – uloženo v SOA Plzeň. Autor tohoto článku společně s blovickými obyvateli usiluje, aby na místě, kde se J. Kursa narodil (byla to stará blovická škola v Anglické ulici, na jejímž místě je dnes zubní středisko), byla v říjnu 2005 umístěna pamětní deska.

(6) Podle článku nazvaného Naši vlajce je 85 let! (Blovické noviny 8/05 dostupné na http://www.municipal.cz/blovice/dok_noviny/bn0504_8.pdf) napsaného bývalým blovickým starostou J. Kratochvílem Kašpar Kursa často přednášel učitelům v širokém okolí, až jednou při přednášce v Plzni v r. 1896 dostal smrtelný záchvat tuberkulózy. Pohřben je na blovickém hřbitově a jeho deska je zasazena do levé části hřbitovní zdi.

- (7) Její otec František měl podle pražských adresářů v osmdesátých letech 19. století obchod v Žitné ul. 45 a bratr Karel obchod ve Spálené ul. č. 1.
- (8) Podle sdělení SOA Plzeň-jih z 26.4. 1995 Okresnímu muzeu Plzeň-jih v Blovcích byl J. Kursa veden v Plzni v knize Soupis obyvatel z r. 1880.
- (9) V 1. výroční zprávě císař. král. vyššího gymnasia v Žitné ulici v Praze za školní rok 1888 je J. Kursa uveden na s. 56 ve třídě II. A. Jeho třídním byl Ignác Kadlec, v dalších letech Jan Kaňka a Jan Máchal. Ve 4. třídě ho učil zeměpis a dějepis profesor a docent na české univerzitě Josef Ladislav Píč. V té době byl mezi vyučujícími tohoto gymnázia (ale nikoliv Kursovy třídy) také Alois Jirásek.
- (10) Z výročních zpráv této školy se dozvídáme, že jeho třídními byli prof. Karel Zahradník a prof. Tomáš Cimrhanzl a že složil písemnou zkoušku z češtiny, latiny, řečtiny, matematiky a němčiny a ústní zkoušku s výsledkem "dospělý". Mezi jeho 29 spolužáky byl i Kamil Krofta, ministr zahraničí v letech 1936 až 1938. Ačkoliv se v Archivu AV ČR dochovala poměrně rozsáhlá pozůstalost K. Krofty, o spolužákovi Kursovi, s nímž pokračoval ve studiu na filozofické fakultě české univerzity Karlo-Ferdinandovy, neobsahuje žádnou zmínku.
- (11) L. Mucha i M. Hlinomaz sice podle Kursou psaného životopisu shodně uvádějí, že J. Kursa studoval i historii a pomocné vědy historické, ale v Katalogu studujících není u J. Kursy žádná taková přednáška, ani seminář zapsána. Naopak se ukazuje, že J. Kursa v té době dával přednost filozofickým seminářům vedeným T. G. Masarykem a hebrejštině i turečtině.
- (12) V 15. roční zprávě této školy za školní rok 1899 je J. Kursa uveden na s. 30 pod pořadovým č. 20 jako pomocný učitel ve třídách II. a a III. b., v 16. roční zprávě je na s. 31 pod pořad. č. 16 jako třídní v III. a.
- (13) Dnes je to Hellichova ulice a sídlí zde Gymnázium Jana Nerudy.
- (14) V Knize vycházející se dochoval Kursův zápis z výletu do střední Šárky 8. října 1900. V protokolu z porady sboru učitelského konané 19. září 1900 byl J. Kursa pověřen dozorem ve II. b při službách Božích v nedělích a svátcích.
- (15) Druhá roční zpráva dvoutřídní obchodní školy Nového obchodního gremia za škol. rok 1902/3 a Třetí roční zpráva dvoutřídní obchodní školy Nového obchodního gremia za škol. rok 1903/4.
- (16) V této funkci ho uvádí i Chytilův úplný adresář království Českého 1912 na s. 1124.
- (17) V X. třídě ho mezi zaměstnanci státního archivu zmiňuje Chytilův adresář sídelního města Prahy 1919 na s. 22.
- (18) Jako první upozornil na účast J. Kursy při navrhování znaků a na existenci pozůstalosti J. Petráň v knize Český znak, Praha 1970 na s. 57 a 62. (V té době nebyla pozůstalost ještě uspořádána, zasloužila se o to Jana Kořínková až v r. 1974.) O návrzích státních znaků se nejpodrobněji dozvíme z článků M. Hlinomaze Kursovy návrhy čs. znaku a vlajky. Heraldika a genealogie, 20, 1987, č. 2, s. 159-170, Vývoj československé státní symboliky v letech 1918-1990. In: Sborník archivních prací, 42, 1992, č. 1, s.81 až 184.
- (19) V Národním archivu je uloženo přes 50 návrhů československé státní vlajky. Většina je nakreslena J. Kursou. Je paradoxem, že byly prezentovány až na 8. mezinárodním vexilologickém kongresu ve Vídni v červnu 1979, a to autorem této stati. Další návrhy jsou uloženy v Kursově pozůstalosti a jejich černobílé reprodukce přinesla v r. 1980 *Vexilologie* č. 36 na s. 618, Heraldika a genealogie, 20, 1987, č. 2, s. 169 a Sborník prací členů..., s. 170, v barvě pak Sborník archivních prací, 42, 1992, č. 1, příloha za s. 96.

- (20) Viz připravovaný článek A. Brožka Antonín Valšík a jeho vexilologické aktivity.
- (21) Celý text dopisu uvádí M. Hlinomaz ve Sborníku prací členů..., s. 157-160.
- (22) Ta však v té době žila v rodině své dcery Anny (1878-1951) provdané Brejníkové, jak dokládá Adresář kr. hl. m. Prahy z r. 1907. Manžel Anny Antonín Brejník byl podle vzpomínek Evy Sassmannové medikem a později ředitelem. Po přestěhování Brejníkových z Palackého tř. (dnešní Lidická) 41 do Mělnické 5 tam s nimi bydlel delší dobu i Jaroslav Kursá. Podle domovní evidence se k Brejníkům přihlásil 15. dubna 1915, 6. května 1919 se sice přehlásil do Budečské ul. 42 na Vinohrady, ale od července 1919 do března 1926 se opět jako jeho bydliště uváděla Mělnická 5 na Smíchově.
- (23) Myšlena je Zdenka (1904-1995), provdaná Hasenbergová, resp. Petingerová, a Jiří Brejník (1907-1987). Podle vzpomínek Evy Sassmannové, roz. Hasenbergové, nebyl Jaroslav Kursá osobou, která by se zvláště věnovala dětem své sestry. Traduje se, že byl zvyklý chodit každou neděli na oběd ke své sestře a určovat, co se bude ten den vařit. Na Vánoce se tak nepodával obvyklý smažený kapr, ale sestra Anna musela připravit šneky, které J. Kursá miloval a obstarával.
- (24) J. Jareš v Socialistických listech, 1, 1918, č. 28, s.1 svůj návrh jen popisuje, délku klínu neuvádí a barvu klínu doporučuje černou. Viz např. A. Brožek, Několik nepublikovaných návrhů československé státní vlajky, *Vexilologie* č. 115, s. 2161. O rekonstrukci podoby této vlajky se pokusil Z. Svoboda ve *Vexilologii* č. 36, s. 631.
- (25) Viz A. Brožek, Inženýr Valšík a československá státní vlajka. *Vexilologie* č. 36, s. 633-636.
- (26) Zájemce o průběh jednání týkajících se státní vlajky v období od 4. července 1919 do 30. března 1920 odkazují na stať Z. Svobody Vznik československé vlajky otištěnou ve *Vexilologii* č. 36 na s. 622 až 633, na článek M. Hlinomaze Příspěvek ke vzniku státních symbolů Československa v letech 1918 - 1920 (Archivní časopis, 36, 1986, č. 2, s. 72-83), na s. 36 až 45 v publikaci Z. Svobody Československá státní a vojenská symbolika, Praha 1991, na s. 93 až 104 ve studii M. Hlinomaze Vývoj československé státní symboliky v letech 1918-1990 otištěné ve Sborníku archivních prací, 42, 1992, č. 1 a na s. 20 a 21 v publikaci Z. Svobody Česká státní a vojenská symbolika, Praha 1996. Posledně citovaná práce však opomíjí poradu znakové komise konanou 4. července 1919.
- (27) Citoval je Z. Svoboda v článku Československá státní vlajka. *Vexilologie* č. 1-3, s. 4 a 5 a poté i ve *Vexilologii* č. 36, s. 629. Sdělení převzala např. Československá republika, v jejíž příloze k č. 134 bylo uvedeno: „*Sluší se podotknouti, že státní znaky a státní vlajku vypracovala zvláštní znaková komise složená z odborníků, definitivní heraldický návrh jest společnou prací univ. prof. dra Gustava Friedricha a min. koncipisty Jaroslava Kursy.*“
- (28) Konkrétní text uvádím ve *Vexilologii* č. 36, s. 635.
- (29) Jednalo se o částku 4 tisíce Kč, tedy o větší sumu, než kterou navrhoval L. Klicman.
- (30) Dopis kanceláře prezidenta republiky datovaný 18. listopadem 1920. Mezi příbuznými J. Kursy se traduje, že T. G. Masaryk pozval J. Kursu na Hrad a setkal se s ním. Každopádně se však museli znát z univerzity, protože do filozofického semináře, který vedl T.G. Masaryk v letním semestru 1897, se kromě J. Kursy zapsalo jen patnáct posluchačů.
- (31) Návrhy zůstaly v pozůstalosti J. Kursy a na publikování v periodickém tisku čekaly 85 let. O 11 let dříve se s jejich barevnými kopiemi mohli seznámit aspoň návštěvníci expozice Vojenského muzea na Žižkově připravené péčí Z. Svobody.
- (32) Recenze vyšla v příloze Národních listů z 30. dubna 1922.

(33) Václav Vojtíšek byl rovněž členem znakové komise. V knize Naše státní znaky, Karlín 1921, tvrdil na s. 79 a 80, že *"postupovalo se ve věci vážné příliš ukvapeně, buď ve velkých anketách, nebo v příliš malých kroužcích, a zdá se, že politikové, kteří zneužili i toho jednání pro volební boj, měli větší slovo nežli heraldikové a právníci"*. Na s. 88 kritizoval vlajku, *"že nečinily se však pokusy s modrým okrajem kolem praporu....místo toho byl vsunut...nezvyklý prvek, modrý klín..., jenž pochopitelně působí dojmem nepřirozeným a cizím"*.

(34) SÚA AR 1918-1934, V. 7a (Státní znak a vlajka 1928-1932).

(35) M. Hlinomaz, Sborník prací členů..., s. 155.

(36) Jedním z jejich bratrů byl slavný malíř Otakar Kubín (Coubine) (1883-1969). Její sestra Žofie se vdala za známého spisovatele Stanislava Kovandu (1878-1954). Díky příbuzenským vztahům s bohatou brněnskou rodinou Burkhardů, kteří se k Boženě Kubínové chovali, jako by byla jejich vlastní, si manželé Kursovi pomohli k majetku. Příbuzní, kteří znali Boženu Kubínovou, tvrdí, že ve svazku s J. Kursou byla vůdčí osobností.

(37) Dopisy zaslané 15.6.1931 a 7.8.1931 z prezidia ministerstva vnitra J. Kursovi do Srbské ul. 9, Brno - Král. Pole.

(38) Tuto adresu uvádí i Pražský adresář 1937/38.

(39) Uvedeno podle domovní evidence. Praneteř E. Sassmannová vzpomíná, že byt Kursů v tomto domě byl plný porcelánových předmětů, s nimiž si ráda hrála. Byla oblíbencem J. Kursy, a proto jí často ukazoval své návrhy znaků a vlajek i sbírku známek.

(40) Svědčí o tom jeho výpisky z Babičky Boženy Němcové v majetku autora tohoto článku a materiály o symbolech Albánie, Bulharska, Číny a dalších zemí v pozůstalosti J. Kursy.

(41) Sdělení Daneše Urbánka, vzdáleného příbuzného B. Kursově.

Děkuji závěrem za nevšední ochotu při obstarávání potřebné literatury a archiválií pracovníkům Státního ústředního archivu (nyní Národní archiv) v Praze, Archivu hl. města Prahy, Knihovny Muzea hl. m. Prahy, Archivu České akademie věd, Archivu Univerzity Karlovy, Národní knihovny ČR, Jihočeské vědecké knihovny v Českých Budějovicích, Studijní a vědecké knihovny Plzeňského kraje, Archivu města Plzně, Muzea jižního Plzeňska v Blovicích, blovickým občanům (zejména J. Kratochvílovi a M. Horké) a K. Černému. Za úspěšné nalezení příbuzných J. Kursy a jeho fotografie patří dík především R. Prchalovi, redaktorovi Práva, a E. Césarové z ústecké redakce ČTK.

A very interesting article written by our leading vexillologist commemorates the 130th anniversary of the author of the Czechoslovak (and Czech) national flag Jaroslav Kursá. He was born on Oct 12, 1875 in Blovice (West Bohemia) but he later lived in Plzeň and finally in Prague. There, he started his university studies of philology, literature and linguistics but interrupted them in 1898. He was engaged as a junior teacher of Czech, German and French at the High School in České Budějovice (Budweis). Since 1900, he was active as a teacher-assistant in various schools in Prague. On Feb 1, 1909 he joined the Vice-Regency Archives of Bohemia renamed to the Interior Ministry Archives in 1919. In the rank of an official of these archives he attended the Arms Commission authorized to conduct the works on the State symbols of Czechoslovakia between 1919-1920. Due to a very low social status of his family his successful activities in this expert body promoted his carrier substantially when named a proper archivist in 1923. His authorship of the

national flag – still questioned in our public opinion because of the Communist propaganda about the same design found in hereditaments of the leftist graphic artist J. Jareš – has been approved by the Interior Ministry notification of the royalties conceded to him as an author of the flag and by the thanksgiving letter of President Masaryk. Already working in Vienna since 1922, he had to defend his design against some criticism related to the uncommon rendition of our flag with a blue triangle. When organizing a division of the Austrian and Czechoslovak archives and some other activities in the town of Brno he met his future wife. Due to his poor health condition J. Kursa retired in 1931. After WW II, he was working as a librarian and archivist of the Central Education Endowment; genealogy and vexillology remained his hobbies until his decease on June 12, 1950 in Prague.

Viktor Anatolijevič Lomancov

ZNAKY A VLAJKY OBLASTÍ CENTRÁLNÍHO RUSKA

V 5. části svého seriálu Vlajky a znaky ruských oblastí (viz *Vexilologie* č. 135, s. 2559-2578) se autor M.V. Revnivcev obrátil do samého historického jádra Ruska a popsal symboly čtyř částí regionu známého dnes jako Centrální Rusko – Vladimírské, Kostromské, Ivanovské a Jaroslavské oblasti. Vedle Tverské oblasti, o jejíž symbolech jsme informovali ve *Vexilologii* č. 112, s. 2111-2112, patří do Centrálního Ruska ještě Moskevská, Kalužská, Rjazaňská, Smolenská a Tulská oblast. S výjimkou poslední jmenované, která svůj znak ani vlajku zatím nepřijala, chceme s historií jejich symbolů seznámit v tomto článku.

Ve 14. století došlo k převzetí titulu velkoknížete vladimírského a celé Rusi knížaty moskevskými, která začala budovat kolem svého sídla centralizovaný ruský stát. Samo město Moskva, o jehož symbolech psali V. Lomancov a M. Revnivcev ve *Vexilologii* č. 133, s. 2515-2521, je zmiňováno v r. 1147 a r. 1156 zde zřídil kníže Jiří Dolgorukij dřevěnou pevnost. Roku 1328 učinil moskevský kníže Ivan I. Kalita (1325-1340) Moskvu v důsledku růstu území i významu Moskevského knížectví, které se r. 1263 vydělilo jako úděl Vladimírsko-suzdalského knížectví, sídelním městem velkoknížat vladimírských, a položil tak základ vzniku mocného feudálního ruského státu – Moskevského velkoknížectví. Podobně i sídlo metropolity ruské pravoslavné církve bylo přeneseno z Vladimíru do Moskvy. Územní rozšíření a hospodářský rozkvět od počátku 14. století, opírající se o výhodnou polohu při významných obchodních cestách, totiž vytvořily předpoklady úspěšného zápasu moskevských knížat o politické prvenství mezi ostatními ruskými vládci. Takto vzniklé Moskevské velkoknížectví mělo významnou úlohu ve všeruském zápase se Zlatou hordou ve 2. polovině 14. století. Velkoknížectví se významně rozšiřovalo i v 16. století, kdy se k němu připojilo mj. i r. 1514 Smolenské knížectví poté, co se vymanilo z područí knížat litevských, resp. r. 1521 i Knížectví rjazaňské. Roku 1547 přijal velkokníže moskevský Ivan IV. Hrozný titul „cara veškeré Rusi“.

Ještě před svým přesídlením z Moskvy do nově založeného Petrohradu v r. 1712 provedl car Petr I. Veliký správní reformu své říše, v jejímž rámci bylo r. 1708 dosavadní moskevské knížectví přeměněno na moskevskou gubernii, z níž se postupně vyčleňovaly další gubernie, jež se staly předchůdkyněmi dnes pojednávaných oblastí – r. 1776

kalužská a r. 1778 perejaslavl'-rjazaňská. Smolenská gubernie vznikla r. 1708 spolu s gubernií moskevskou.

Moskevská oblast

Moskevskou gubernii založil r. 1708 car Petr I. Veliký jako jednu z vůbec největších (měla 113 tisíc čtverečních verst) v zemi. Následnými reformami státní správy se však vydělováním dalších provincií a jejich povyšováním na gubernie její rozloha zmenšovala. V období 18.-19. století byl znakem gubernie městský erb Moskvy, přijatý 20.(31.)12.1781 – v červeném poli svatý mučedník Jiří Vítězný jedoucí na koni a kopím zabíjející černého hada (viz *Vexilologie* č. 133, s. 2515, obr. 1) (1). Ve druhé polovině 19. století došlo ke změně podoby ruských regionálních znaků, když vedoucí oddělení znaků Heroldského departmentu vládního Senátu Bernhard Koehne jejich podobu dílem přepracoval, avšak především doplnil císařskou korunou, položenou na štítě, a věncem ze zlatých dubových ratolestí, svázaných světle modrou stuhou svatoondřejského řádu; tímto „polepšením“ prošel i znak moskevské gubernie. Za datum potvrzení znaku gubernie se zpravidla považuje 8.12.1856. Na znaku je postava svatého mučedníka Jiřího Vítězného ve stříbrném brnění a modrém plášti, který sedí na stříbrném koni pokrytém nachovou látkou se zlatými tránsněmi a zlatým kopím, zakončeným osmiramenným křížem, poráží zlatého draka se zelenými křídly. Vše je na červeném štítě, završeném císařskou korunou a lemovaném zlatými dubovými listy svázanými svatoondřejskou stuhou. Ve skutečnosti však takto uspořádaný znak byl vytvořen až r. 1858 a nebyl úředně potvrzen carem. Nová pravidla polepšení znaků gubernií byla totiž na návrh B. Koehneho schválena až v červenci 1857 (2). I když r. 1883 byl na znacích měst moskevské gubernie výše uvedený znak využíván jako znak guberniální.

Při této úpravě došlo současně k zajímavé změně – postava jezdce na koni byla obrácena k pravému okraji štítu (**obr. 1**) (1). Tato změna se projevuje i v současné nejednoznačnosti moskevské městské a oblastní heraldiky, kdy se znakové privilegium z r. 1781 s vyobrazením sv. Jiří jedoucího napravo z pohledu pozorovatele stalo podkladem pro rozhodnutí orgánů města o jeho znovupřijetí v r. 1993, zatímco oblastní orgány se přihlásily k podobě tzv. titulárního znaku z r. 1856, na němž je jezdec obrácený nalevo (z pohledu pozorovatele) označen za symbol moskevské gubernie. Šlo-li však u Koehneho tehdy o záměr či chybu, není jasné. Zatímco město opíralo své rozhodnutí o původnost starší verze, oblastní orgány pravděpodobně preferovaly myšlenku vyjádřit vztah posloupnosti mezi bývalou gubernií a dnešní Moskevskou oblastí, která z ní vznikla 14.1.1929. Jejím centrem sice Moskva zůstává, není však její součástí, protože je samostatným subjektem Ruské federace jako „město federálního významu“ (vztah obdobný postavení Prahy vůči Středočeskému kraji – J.M.).

Obr. 1

Nejprve dne 25.3.1992 výkonná rada Moskevského oblastního sovětu lidových zástupců přijala usnesení č. 17/5 o schválení znaku Moskevské oblasti. I když toto usnesení nebylo schváleno plénem sovětu, začal se znak, vycházející z varianty moskevského gubernálního erbu z r. 1856 a obklopený 10 znaky okresních měst oblasti, v praxi používat. Jeho popis zní: *Na heraldickém štítě uprostřed znaku je vpravo hledící Jiří Vítězný, jak zabíjí draka (hada) kopím do hlavy. Barva štítu je červená (směs rumělky*

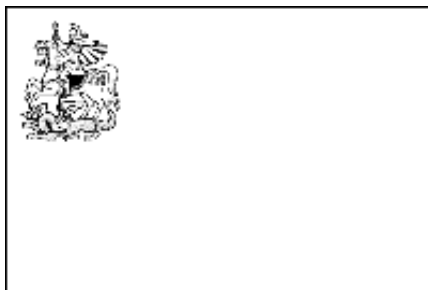
a suříku, kde suřík pŕevládá), výstroje Jiřého Vítězného stříbrná a výstroje koně zlatá, kůň je bílé barvy, postroj koně je zlatý, sedlo je červené; drak je zlatý se zelenými křídly. Štít je lemován dubovými ratolestmi, propletenými tříbarevnou stuhou v barvách ruské státní vlajky. Kolem štítu jsou symetricky umístěny emblémy – znaky starých újezdů měst moskevské gubernie (shora vpravo ve směru hodinových ručiček: Dmitrov, Sergijev Posad, Kolomna, Kašira, Serpuchov, Vereja, Možajsk, Zvenigorod, Volokolamsk, Klin).

Obr. 2

Zákon o znaku a vlajce Moskevské oblasti č. 9/99–OZ byl přijat usnesením č. 5/155 moskevské Oblastní dумы z 3.12.1997 a podepsán gubernátorem A.S. Tjažlovem až 9.3.1999. Podle jeho článku 3 znak Moskevské oblasti tvoří svatý Jiří Vítězný na červeném poli obrácený vlevo od pozorovatele se stříbrnou zbrojí (krunýřem, helmou, botami) a světle modrým pláštěm, sedící v purpurovém sedle se zlatými třásněmi na stříbrném koni ve skoku, jak zlatým kopím zakončeným (nahore) zlatým patriarším křížem zabíjí zlatého okřídleného hada (draka se čtyřma nohama) se zelenými křídly. Poměr šířky k výšce je 8 : 9 (obr. 2) (3). Znak Moskevské oblasti byl zanesen do Státního heraldického registru Ruské federace pod č.j. 776 (4).

Vlajku Moskevské oblasti stanoví následující článek zákona č. 9/99-OZ, podle kterého ji tvoří červený list s vyobrazením Jiřého Vítězného v horní části u žerdi. Vnější šířka figury odpovídá pětina délky listu. Poměr délky vlajky k šířce se rovná 3:2 (obr. 3) (3). Vlajka Moskevské oblasti byla zanesena do Státního heraldického registru Ruské federace pod č.j. 777 (4).

Obr. 3

Dne 20.7.1999 přijala moskevská Oblastní дума usnesení č. 15/65, jímž schválila zákon č. 58/99-OZ o změnách a doplňcích zákona o znaku a vlajce Moskevské oblasti. Ten provedl do textu zákona drobné úpravy, jež se však netýkají podoby žádného ze symbolů. Zákon nabyl

účinnosti podpisem gubernátora 4.8.1999. Stejně tak neměla na vyobrazení znaku vliv změna zákona podle zákona č. 6/2001-OZ z 12.1.2001.

Kalužská oblast

Narižením z 27.3.1719 byla v rámci moskevské gubernie zřizena kalužská provincie, kterou 24.8.1776 povýšila carevna Kateřina II. na gubernii, resp. bylo 15.1.1777 slavnostně otevřeno kalužské místodržitelství, k jehož ustavení dala carevna Senátu jmenovitý příkaz 26.10.1776. Jako tomu bylo obecně v tomto období, znakem místodržitelství (gubernie) a kalužského újezdu (jednoho z dvanácti, na které se místodržitelství administrativně dělilo) byl městský znak administrativního centra místodržitelství – Kalugy.

Město Kaluga existuje od 14. století (první zmínka o něm je z r. 1377) a do 17. století bylo pevností na řece Oka, která měla západně od Moskvy chránit Moskevskou Rus před nájezdy Litevců a Krymských Tatarů z tohoto směru. Její povýšení na sídlo gubernie vedlo i k udělení prvního znaku Kalugy, který městu 10.3.1777 udělila carevna Kateřina II. (5). Tvořilo jej v modrém štítu vodorovně vinoucí se stříbrné břevno nahoře s korunou. Břevno představuje řeku Oku, zatímco koruna výsadu města, na něž bylo povýšeno zřízením úřadu místodržitelství (obr. 4) (6).

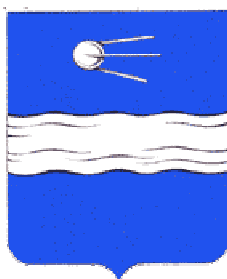

Obr. 4

Zatímco městský znak se do převratu v r. 1917, kdy byl spolu s ostatními monarchistickými a náboženskými symboly zrušen, nezměnil, když došlo 5.7.1878 zákonem č. 58684 k zavedení znaku kalužské gubernie (7), objevila se (obdobně jako v případě znaku moskevské gubernie) atypická dichotomie mezi znakem města a „jeho“ gubernie –

Obr. 5

Obr. 6

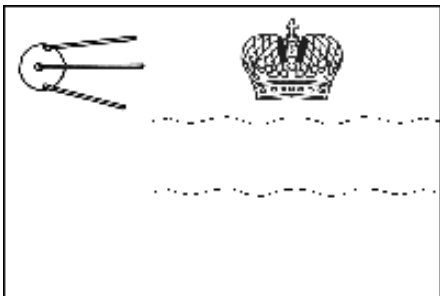

Obr. 7

barva štítu byla změněna na zelenou. Zákon popsal znak jako stříbrné zvlněné břevno se zlatou císařskou korunou na zeleném štítě. Štít je završen císařskou korunou a lemován zlatým dubovým listovým svázaným svatoondřejskou řádovou stuhou (obr. 5) (1). Zlatá císařská koruna má červené vyložení, řádová stuha je modré barvy. Kalužská gubernie existovala až do r. 1929, kdy byla zahrnuta do Tulské oblasti RSFSR. Samostatná Kalužská oblast byla zřízena 5.7.1944.

V sovětském období neměly jednotlivé oblasti své symboly, v případě měst však byly jejich znaky (očišťené od monarchistických a církevních symbolů) občas používány. Stalo se tak i v případě městského znaku Kalugy, v jehož modrém štítu byla císařská koruna nahrazena stříbrnou umělou družicí země – *sputnikem*, na znamení přínosu města kosmonautice (obr. 6) (8). V Kaluze totiž působil významný ruský vědec Konstantin Eduardovič Ciolkovskij, jehož si připomíná i místní Muzeum kosmonautiky. Sovět lidových poslanců Kalugy obnovil 5.7.1990 platnost historického znaku s korunou (podle vzoru z r. 1777), protože však byl záhy rozpuštěn, znak nikdy nenabyl oficiálního charakteru a objevilo se mnoho návrhů na vytvoření znaku nového. Obě tradice města se pokusila spojit Městská дума 30.5.2000, když schválila znak z r. 1777 (ovšem již s císařskou korunou!), doplnila jej však červenou stuhou s bílým nápisem РОДИНА КОСМОНАВТИКИ (Vlast kosmonautiky) a stříbrnou figurou *sputniku* pod hrotem štítu

(obr. 7) (8). Obdobný eklektismus – charakteristický spojováním nesourodých

Obr. 8

heraldických prvků – je patrný i na městské vlajce Kaluzy (obr. 8), kterou Duma schválila usnesením č. 25 z 25.1.2000. Opakuje jak historický znak města z r. 1777 – na modrém listu bílý zvlněný vodorovný pruh, nad kterým je volně položena císařská koruna žluté barvy s červeným vyložení a červenými a modrými kameny na čelence – tak jeho novodobé polepšení, když v žerďové části je na červeném svislém pruhu v jeho horní části umístěn bílý sputnik na připomínku života teoretika dobývání kosmu K.E. Ciolkovského v Kaluze. Bílý pruh symbolizuje – jako v minulosti – řeku Oku a koruna městská privilegia (9).

Obr. 9

I když ústava Kalužské oblasti z 27.3.1996 jí přiznala právo na vlastní symboly – znak a vlajku – současně, k praktickému naplnění tohoto práva došlo postupně. Zákon „O znaku Kalužské oblasti“ č. 28 byl přijat Zákonodárným shromážděním 6.6.1996 a jeho článek 1 stanoví: *Znak Kalužské oblasti je oficiálním symbolem Kalužské oblasti a tvoří jej zelený štít se stříbrným zvlněným břevnem, korunovaným historickou císařskou korunou. Štít je završen druhou korunou větší velikosti, která v 19. století vyjadřovala statut gubernie, a je lemován zlatými dubovými listy svázanými svatoondřejskou stuhou.* Oficiální kresba znaku (obr. 9) tvoří přílohu k výše uvedenému zákonu, jenž byl doplněn a upřesněn novelizacemi č. 16-OZ ze

30.9.1997 a č. 224-OZ z 26.6.2003 (10).

Obr. 10

Vlajka oblasti byla zavedena zákonem „O vlajce Kalužské oblasti“ č. 287-OZ, který schválilo Zákonodárné shromáždění 30.1.2004. Článek 3 zákona stanoví v odstavci 1: *Vlajku Kalužské oblasti tvoří obdélníkový list sestávající ze tří vodorovných pruhů: stejně širokých horního a dolního červené, respektive zelené barvy a prostředního stříbrné (bílé) barvy, jehož šířka odpovídá 1/6 šířky vlajky. Uprostřed červeného pruhu je umístěna zlatá (žlutá) císařská koruna. Poměr šířky vlajky k její délce je 2:3 (obr. 10) (11).*

Rjazaňská oblast

Zatímco Kalužská oblast vznikla vyčleněním části moskevské gubernie kolem strategicky významného a hospodářsky vzkvétajícího města, rjazaňská má své kořeny v historickém knížectví, které na jejím území existovalo již od 12. století. Nejprve se tzv. Rjazaňská země rozkládala kolem původní Rjazaně (dnešní Stará Rjazan'), vzdálené 50 km od dnešního sídla toho jména, avšak poté, co byla r. 1237 zničena tatarským vpádem a začala upadat, přesunulo se v polovině 14. století sídlo knížete do dnešní Rjazaně, známé tehdy jako Perejaslavl'-Rjazaňskij. Roku 1521 se Rjazaňské velkoknížectví stalo součástí Moskevského velkoknížectví. Prvním doloženým emblémem tohoto státu byla tzv. Rjazaňská pečeť, která tvořila součást Velké státní pečete cara Ivana IV. Hrozného z r. 1577, zobrazující znaky všech držav, kterým car vládl a jež tvořily součást jeho titulatury. Byl na ní vyobrazen krácející kůň (**obr. 11**) (12).

Obr. 11

Známejší je však symbol objevivší se v 17. století – v r. 1626 vznikl rukopis „Rospisi vsem gosudarevym pečat'am“ (Kresby všech státních pečeti), v němž je pečeť Rjazaně popsána jako *člověk, který má v pravé ruce meč a pod nímž je země* (12). Stejně tak v rukopise z r. 1672 o původu ruských carů a velkoknížat, známém jako „Titulár“ (13), a na pokrývce trůnu cara Michaila Fjodoroviče ze 30. let 17. století byl vyobrazen emblém odpovídající dnešnímu znaku – muž ve střelecké čapce a plášti se zvednutou šavlí v pravé ruce a pochvou v levé ruce (**obr. 12**) (12). Ve známém erbovníku praporů polního maršála von Minicha z r. 1729, do kterého byly zahrnuty znaky vybrané k použití na praporech pluků v posádkových městech Ruské říše, byl člověk s mečem z rjazaňského znaku poprvé označen za knížete (6).

Obr. 12

Když byla 28.2.1778 zřízena perejaslavl'-rjazaňská gubernie, přejmenovaná 24.8.1778 na rjazaňské místodržitelství, vznikla potřeba vytvořit pro ni úřední znak, který by se stal současně znakem jejího centra, přejmenovaného téhož roku na Rjazan', a přilehlého újezdu. Stalo se tak 29.3.1779 carským výnosem č. 14884 (14), kdy jím byl určen *ve zlatém poli stojící kníže, držící v pravé ruce meč a v levé pochvu; je přikryt červeným pláštěm, ale šaty a čapka jsou zelené, lemované soboly* (1). Zelený oděv je přepásán šedým opaskem, meč i pochva mají stejnou barvu. Má se za to, že takto provedený znak zobrazoval rjazaňského knížete Olega Ivanoviče (15).

V druhé polovině 19. století se objevil znak rjazaňské gubernie (název vrácen r. 1796) s náležitostmi, které všem gubernálním znakům přidal Bernhard Koehne r. 1856 – zlatou carskou korunou s červenou čepicí a vyložením, zlatým dubovým věncem a do něj vpletenou světlomodrou stuhou řádu svatého Ondřeje Prvozvaného. Tradičním datem udělení znaku rjazaňské gubernie (ve zlatém poli kníže v zeleném oděvu, s čapkou

Obr. 13

obšitou sobolinou, s červeným pláštěm na ramenou a v červených holínkách, jenž v pravé ruce drží stříbrný meč a v levé černou pochvu; štít je završen carskou korunou a obklopen zlatými dubovými listy svázanými svatoondřejskou stuhou) je uváděn 8. prosinec 1856, to však vůbec není pravda. V r. 1856 byl totiž carem udělen pouze titulární znak knížete rjazaňského, který odpovídal jen štítu výše uvedeného znaku. Jak už bylo řečeno, pravidla úpravy znaků gubernií (2) byla schválena až r. 1857, a znak proto mohl být takto upraven až v červenci 1857. Třebaže tato varianta rjazaňského znaku (**obr. 13**) (1) nebyla úředně potvrzena, v praxi se vžila a byla používána až do revoluce v r. 1917.

K používání tradiční symboliky se nejprve vrátilo město Rjazan, jehož starosta 8.8.1994 obnovil svým nařízením č. 825 používání

Obr. 14

městského znaku z r. 1779 (**obr. 13**) (6). Po konzultaci se Státní heraldií v r. 2000 byl ve statutu města použit znak doplněný tzv. Monomachovou čapkou - první pokrývkou hlavy ruských carů - tedy zlatou čepicí zakončenou křížkem a obšitou tmavohnědou kožešinou. Tato úprava byla legalizována 27.12.2001, kdy městská rada Rjazaně schválila „velký, slavnostní znak“, který položil na štít Monomachovu čapku, symbolizující samotý statut hlavního města knížectví, a štít samotný vložil do „rukou“ štítonošů, kterými jsou na zlatých rozvilinách stojící figury: zprava bílý kůň se zlatou hřívou a zleva zlatý gryf-fénix posázený červenými drahokamy. Štít je ovínut zlatým ceremoniálním řetězem, zřízeným k 900.

výročí založení města, připomínaného již v r. 1096. Zespu je přidána zlatá stuha

Obr. 15

s motem СЛАВНАЯ ИСТОРИЯ – ДОСТОЙНОЕ БУДУЩЕЕ (Slavná historie – zasloužená budoucnost) provedeným černými písmeny (**obr. 14**) (16). Městská vlajka byla přijata Nařízením o vlajce, které schválil Rjazaňský městský sovět svým usnesením č. 93 z 26.3.1998. V r. 2001 byla schválena nová redakce nařízení, které v článku 2 stanoví: *Vlajku města Rjazaně tvoří obdélníkový list zlato-žluté barvy, uprostřed něhož je postava knížete ze znaku města Rjazaně. V horním rohu listu u žerdi (v kantonu) je umístěna*

Monomachova čapka. Poměr šířky vlajky k její délce se rovná 2:3. Výška postavy knížete tvoří v průměru 3/4 šířky listu, výška Monomachovy čapky tvoří v průměru 1/4 šířky listu (obr. 15) (16).

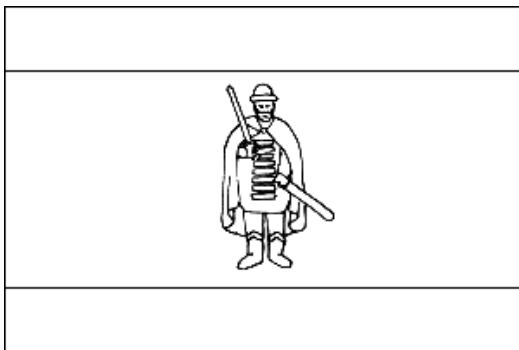
Práce na přípravě symboliky Rjazaňské oblasti (po zániku stejnojmenné gubernie r. 1929 byla vytvořena 26.9.1937) začaly r. 1997, kdy 10. dubna jmenoval nejvyšší představitel administrativy oblasti svým nařízením č. 139 oblastní heraldickou komisi. Již 6.8.1997 schválila Oblastní дума Zákon o znaku Rjazaňské oblasti č. 34, který stanovil, že znakem oblasti se stává historický rjazaňský znak, a to *ve zlatém poli kníže se zelenou, zlatem zdobenou a černou sobolí kožešinou obšitou čapkou a v zeleném oděvu, s červeným pláštěm přehozeným přes ramena a v červených holínkách, který drží v pravé ruce stříbrný meč a v levé černou a zlatem zdobenou pochvu; kaftan a plášť mají černé sobolí lemování a zlaté přezky.* Zákon předvídá použití doplňkových heraldických prvků, které schválí Oblastní дума v souladu s existující zákonnou úpravou nebo heraldickou tradicí. Zákon č. 101 z 24.6.1998 o provedení změn a doplňků do Zákona o znaku Rjazaňské oblasti proto mohl doplnit znak štítonoši a některými dalšími vedlejšími částmi. Aktuální znění zákona popisuje znak oblasti takto: *Ve zlatém poli kníže se zelenou, zlatem zdobenou a černou sobolí kožešinou obšitou čapkou a v zeleném oděvu, s červeným pláštěm přehozeným přes ramena a v červených holínkách, který drží v pravé ruce stříbrný meč a v levé černou a zlatem zdobenou pochvu; kaftan a plášť mají černé sobolí lemování a zlaté přezky. Štítonoši jsou zpoza štítu vystupující stříbrní koně se zlatými hřívami, černými kopyty a červenými jazyky stojící na zlatém podnoží v podobě zlatých obilních klasů. Štít je obklopen červenou řádovou stuhou, jež je tence uvnitř a po kraji zlatě lemována, stejně jako zakryt červeným erbovním pláštěm podšitým hranostajem, se zlatými třísněmi, šňůrami a třapci. Znak je završen velkoknížecí čapkou (korunou) svého typu (obr. 16) (12).* Autor výtvarného provedení znaku výtvarník Michail Šelkovenko vysvětluje v časopise *Věstník heraldista* č. 15 symboliku nově přidávaných vedlejších částí znaku následovně: řádová červená stuha patří Leninovu řádu, který byl Rjazaňské oblasti udělen r. 1961, koně symbolizují historické dědictví Rjazaňské země na dnešní oblasti. V heraldice kůň symbolizuje pracovitost, šlechtnost a věrnost své povinnosti, ale také statečného bojovníka, náčelníka a vojevůdce. Koně ve znaku současně připomínají starodávný emblém města na pečeti cara Ivana Hrozného. Oporou štítonošů jsou zlaté obilní klasy vyjadřující úrodnost, bohatou úrodu obilí a agrárněprůmyslový charakter Rjazaňské oblasti. Znak je překryt knížecím pláštěm a ozdoben velkoknížecí čapkou (korunou) na znamení územní, titulární i historické posloupnosti Rjazaňské oblasti a jejího předchůdce – Rjazaňského velkoknížectví. Znak se může používat ve větší i menší verzi (bez pláště), přičemž obě verze mají stejný statut. Obě jsou stejně tak evidovány Státním heraldickým registrem Ruské federace – menší pod č.j. 195, větší pod č.j. 300.

Oblastní heraldická komise, na jejíž práci se velmi iniciativně podílel již zmíněný výtvarník Michail Šelkovenko, předložila místní Dumě i návrh na podobu oblastní vlajky.

Obr. 16

Ta byla zavedena Zákonem č. 33-OZ z 2.6.2000 „O vlajce Rjazaňské oblasti“, který byl doplněn a upraven 14.11.2001 zákonem č. 76-OZ. Jeho článek 4 popisuje vlajku Rjazaňské oblasti následovně: *1. Vlajku oblasti tvoří obdélníkový list v poměru stran 2:3, podélně rozdělený na tři vodorovné pruhy: bílý, zlatavý a červený v poměru šířek 1:2:1. Na líčové straně vlajky se uprostřed prostředního zlatavého pruhu nachází postava knížete ze znaku Rjazaňské oblasti. 2. Symbolika vlajky oblasti vyjadřuje symboliku znaku oblasti a také ruské národní barvy. 3. Vyobrazení vlajky oblasti (etalon) je uloženo u administrativy oblasti (obr. 17) (16). Stejně jako na znaku je kníže vyobrazen ve zlatém poli a jeho oděv odpovídá popisu uvedenému v zákoně o znaku. Vlajka je zanesena do Státního heraldického registru Ruské federace pod č.j. 628.*

Obr. 17

Jako jeden z mála vrcholných činitelů subjektů

Ruské federace používá nejvyšší představitel oblasti vlastní standartu, kterou 7.8.2001 zřídil svým nařízením gubernátor V.N. Ljubimov. Představuje čtvercovou variantu oblastní vlajky s větší verzí oblastního znaku uprostřed, s úzkým zlatým lemem a zlatými třásněmi při horním, vlajcím a dolním okraji. Žerď standarty je zakončena bronzovým (mosazným) hrotem. Vybraná varianta standarty představuje nejlepší ze 16 návrhů, připravených autorem vlajky M. Šelkovenkem.

Smolenská oblast

Smolenská gubernie nevznikla jako předcházející vyčleněním z gubernie moskevské, ale byla zřízena spolu s ní r. 1708 z rozhodnutí cara Petra I. Navázala na feudální knížectví stejného jména, které se ve 12. století vytvořilo okolo města Smolenska – jednoho z nejstarších obchodních středisek na cestě ze Skandinávie do Byzance,

Obr. 18

založeného někdy v 9.-10. století. V letech 1404-1514 bylo Smolenské knížectví v područí Litvy a r. 1514 bylo začleněno do Moskevského velkoknížectví. V období 1611-1667 se tzv. Smolenská země („Smolensčina“) stala součástí polské Rzeczy Pospolite, kdy se poprvé setkáváme se znakem města Smolenska. Dne 4.11.1611 udělil polský král městu znak – v červeném štítu archanděl Michael ve zlatém brnění a přilbě se stříbrnými křídly, který drží v levé ruce váhy a v pravé meč mířící na přemoženého draka ležícího u jeho nohou (17). Podle N.A. Sobolěvové měla však svůj znak i celá Smolensčina – zlatou hůl na červené korouhvi (6).

Podle podmínek Moskevského míru, který ukončil polsko-ruské spory o svrchovanost nad Smolenskou

zemí, se ta r. 1686 stala definitivně součástí Ruska. Tehdy již používala nový emblém, a to ptáka sedícího na hlavní děla, známého z pečeti smolenského vojvody knížete F.I. Kurakina z r. 1664 (**obr.18**). Je rovněž pravda, že podobný obraz se objevuje již na smolenské minci *pule* z 15. století, ta však není považována za důvěryhodnou (6). Rovněž tak ve známém Tituláři cara Alexeje Michajloviče z r. 1672 je (tehdy ještě aspirační) smolenský znak popsán jako rajský pták sedící na dělu (**obr. 19**). Figura sedící na hlavní však více než ptáka připomíná dikobraza ... Znak se používal po dlouhou dobu jako titulární bez úředního udělení a až 8.12.1856 byl potvrzen jako titulární znak knížete smolenského.

Obr. 19

Historik Gennadij V. Ražnov (18) se domnívá, že znak Smolenské země má svůj původ ve starším emblému, zavedeném r. 1393 knížetem Glebem Svjatoslavičem. Již tento původní emblém tvořilo vyobrazení děla a na něm sedícího ptáka Gamajuna (mytologický rajský pták ruského bájesloví). Zdroj této informace však není autorovi znám a také velká státní pečeť cara Ivana IV. z r. 1577 obsahující nejstarší vyobrazení smolenského emblému – tzv. pečeti velkoknížete smolenského - v ruské heraldice ukazuje zcela jiný symbol popsáný jako „smolenská pečeť“ – knížecí trůn, na jehož sedátku je položena carská čepice (6).

Obr. 20

Když byla smolenská gubernie (po krátkém intermezzu z let 1719-1728, kdy byla jako provincie začleněna do řížské gubernie) r. 1775 povýšena na smolenské místodržitelství, které zahrnovalo 12 újezdů, vznikla potřeba oficiálně stanovit její symboly (19). Dne 10.10.1780 byl městu Smolensku přiznán znak, zpracovaný carským heroldem Volkovem – na stříbrném poli na zeleném pažitě zlatá lafeta děla se stříbrnou hlavní, na níž sedí zlatý rajský pták (**obr. 20**) (1). Tento znak se stal současně symbolem smolenského újezdu i celého místodržitelství (20).

Při známé heraldické reformě barona Bernharda Koehneho z r. 1857 bylo předepsáno, aby byl znak gubernie (obnovena r. 1796) odlišen od znaku města přidáním císařské koruny (zlatá s červenou čepicí a vyložením) na štít, který je rámován zlatými dubovými ratolestmi, propletenými a svázanými modrou svatoondřejskou řádovou stuhou. I když speciálně pro smolenskou gubernii není žádné takové oficiální provedení znaku známo, v praxi se používal tzv. gubernální titulární znak knížete smolenského s výše uvedenou úpravou, který byl úředně schválen 8.12.1856. Rovněž tak podoba znaku byla při této příležitosti poněkud upravena – byla vypuštěna zelená pata štítu, kanón dostal černou barvu a zlatý pták měl zvednutá stříbrná křídla (**obr. 21**) (1).

Obr. 21

Tento znak se používal jen do r. 1917, a tak ani Smolenská oblast RSFSR, vytvořená z dosavadní gubernie 14.1.1929, již žádného znaku ani vlajky nepoužívala. Až po rozpadu SSSR se problematika symbolů oblastí, které se staly samostatnými subjekty Ruské federace s právem na vyjádření své identity formou znaku a vlajky, stala opět aktuální. Dne 10.12.1998 přijala Oblastní дума svým usnesením č. 179 zákon č. 38-Z „O znaku a vlajce Smolenské oblasti“, který nabyl účinnosti 30.12.1998.

Obr. 22

Podle článku 2, odst. 1 je popis znaku následující: *Na stříbrném štítě sedí na černém dělu se zlatou lafetou zlatý pták Gamajun s křídly a ocasem zdobenými červeně a zeleně. Štít je korunován historickou zemskou (velkoknížecí) čepicí podle modelu z r. 1730 a lemován stuhou Leninova řádu. Devíza „НЕСГИБАЕМЫЙ ДУХ ВСЕ ПРЕВОЗМОЖЕТ“ (Nepokořený duch vše překoná) je černými písmeny napsána na stříbrné stuze propletené zelenou dubovou větvičkou se zlatými žaludy (zprava) zkříženou se zeleným stonkem lnu (zleva) s modrými kvítky se žlutým semeníkem. Uvedený popis znaku Smolenské oblasti je jeho etalonem.*“ Druhý odstavce tohoto

článku stanoví, že nedílnou součástí tohoto oblastního zákona je vyobrazení znaku Smolenské oblasti uvedené v příloze č. 1 (**obr. 22**) (21). Autor znaku – Gennadij V. Ražnov – stylizoval vrchní okraj štítu jako pevnostní zeď města Smolenska, zakulacený tvar spodního okraje štítu má připomínat okrouhlé štíty smolenských družiníků a knížecí čepice má symbolizovat původ Smolenské oblasti ve starobylém smolenském knížectví. Stuha Leninova řádu připomíná významání oblasti tímto řádem v r. 1958 za zásluhy o obnovu hospodářství, rozvráceného 2. světovou válkou. Uspořádáním stuhy kolem štítu mu dal autor záměrně podobnost s lyrou, aby zdůraznil kulturní bohatství oblasti, kde se narodili M.I. Glinka, M.I. Isakovskij, A.T. Tvardovskij a další vynikající skladatelé a básníci (18). Znak je zanesen ve Státním heraldickém registru Ruské federace pod č.j. 433 (21).

Obr. 23

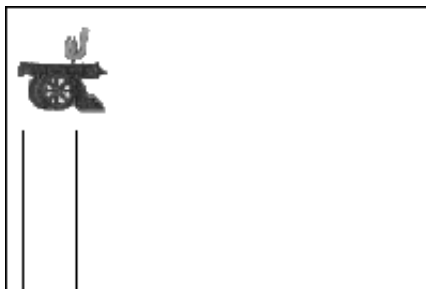
Výše uvedený zákon současně stanovil, že vlajkou Smolenské oblasti je červený list o poměru délky k šířce 3:2. V dolní části listu jsou dva žluté pruhy (poměr šířky pruhů je 60:5:20:5:10). Při žerdi (na vzdálenost 1/5 délky listu) je umístěn menší znak oblasti (znakový štít pod korunou) (**obr. 23**) (21). Autor vlajky G.V. Ražnov připomíná, že červené pruhy znamenají tři velké války, které prošly i územím Smolenské oblasti – tzv. Smolenskou válku s polskými interventy (1609-1611), Vlasteneckou (1812) a Velkou vlasteneckou (1941-1945); červené a žluté

pruhy opakují barvy stuhy Leninova řádu (18). Vlajka je evidována pod č.j. 434 Státním heraldickým registrem Ruské federace (21).

Také město Smolensk se v 90. letech vrátilo ke znaku, jehož podoba byla upravena heraldickou reformou barona Koehneho v letech 1856-1857 – černá hlaveň děla na zlaté lafetě a zlatý pták na stříbrném francouzském štítu, na který byla položena zlatá Monomachova čapka. Tento štít je nyní položen na zlatou stínovanou hvězdu města – hrdiny, zpod níž vycházejí dvě řádové stuhy ovíjející dva červené čtvercové praporece po stranách štítu: vpravo červená žluto-červeně lemovaná stuha řádu Leninova řádu ovíjí pravý praporec s vyšitým monogramem „II“ (Š) uprostřed rozloženého řetězu řádu Ondřeje Prvozvaného, vlevo červená černě lemovaná stuha řádu Vlastenecké války I. stupně omotává levý praporec s vyšitým monogramem „AI“ uprostřed rozloženého řádu Ondřeje Prvozvaného (**obr. 24**). Řádové stuhy přecházejí v černo-zlatou stuhu georgijevského řádu, když začínají ovíjet zlaté žerdi praporců, na nichž vyšité monogramy připomínají generála M. Šejna, velícího obraně Smolenska v letech 1609-1611, a cara Alexandra I. - v letech jeho vlády město odolávalo útokům Francouzů při Napoleonově tažení Ruskem. Moto „ВОССТАВЛЕН КРЕПОСТЬЮ“ (Prosaven pevností) je napsáno černými písmeny na stříbrné stuze a připomíná pevnost bojového ducha smolenských vojáků a slavnou minulost města – tvrze (22). Černé dělo a na něm sedící žlutý rajský pták Gamajun je v bílém kantonu městské vlajky Smolenska, která byla zavedena 29.6.2001 usnesením 11. zasedání Smolenského městského sovětu o využití znaku a vlajky města (22). Její autor Gennadij Ražnov vlajku navrhl v podobě obdélníkového listu červené barvy (poměr šířky k délce je 2:3) s bílým čtvercovým kantonem (karé), v němž jsou použity prvky městského znaku. Pod ním jsou tři žluté svislé pruhy, z nichž prostřední vychází ze středu dolního okraje kantonu (**obr. 25**). List vlajky smí být doplněn zlatými (žlutými) třásněmi na horním, vlajčím a dolním okraji (23).

Obr. 24

Obr. 25

Literatura a prameny:

- (1) Vinkler, P.P., Gerby gorodov, gubernij, oblastej i posadov Rossijskoj Imperii, vněšennye v Polnoje Sobranije Zakonov Rossijskoj Imperii s 1649 po 1900 god, Sankt-Petěrburg 1900 (reprint: Moskva 1990).
- (2) Zákon č. 32037 4/16.07.1857, PSZ (Polnoje Sobranije Zakonov Rossijskoj Imperii), díl XXXII.

- (3) Močonov, K.F., Tunik, G., Oficialnyje simvoly Podmoskovja, Moskva 2003. Vyobrazení znaku převzato z webové stránky vlády Moskevské oblasti www.mosreg.ru.
- (4) Smetannikov, I.S., Gerby i flagi subjektov Rossijskoj Federacii, Moskva 2003, s. 67.
- (5) Zákon č. 14596, PSZ, díl XX.
- (6) Sobolěva, N.A., Rossijskaja gorodskaja i oblastnaja geraldika XVIII-XIX věkov, Moskva 1981. (+ ke Kalužské oblasti: Revo, O., Gerby gorodov Kalužskoj gubernii, *Nauka i žizň*, č. 10, 1979. Znak patrně zpracoval carský herold Ščerbatov.)
- (7) Zákon č. 58684, PSZ, 2. vydání, díl LIII, od. 3.
- (8) Podklady poskytl kalužský národopisec Valerij Produvnov.
- (9) Smetannikov, s. 57, materiály místního národopisce Valerije Produvnova.
- (10) Smetannikov, s. 57.
- (11) Informace převzaty z podkladů uveřejněných na webové stránce Administrativy Kalužské oblasti www.admobl.kaluga.ru/News/Z_gerb.htm.
- (12) Šelkovenko, M., Starinnyje gerby Rjazanskich gorodov i ich sovremennyje versii, kalendář, Rjazaň 2000.
- (13) Bořšaja Gosudarěva kniga Titularnik, reprint, fond Charkovské vědecké knihovny.
- (14) Zákon č. 14884, PSZ.
- (15) Tumaňan, Ju.A., Staryje gerby gorodov Rossijskoj Imperii, *Gerbověď* č. 18 (6/1997), Moskva 1997.
- (16) Materiály, vč. obrázků, zaslal autorovi článku M. Šelkovenko z Rjazaně.
- (17) Titov, A., Simvoly nězavisimosti, Moskva.
- (18) Ražnov, G.V., Gerb i flag Smolenskoj oblasti, *Gerbověď*, č. 33 (1/1999), Moskva 1999.
- (19) Jefetov, G., Bojko, D., Zemelnaja geraldika Rossijskoj imperii, *Gerbověď*, č. 28 (2/1998), Moskva 1998.
- (20) Revo, O., Gerby gorodov Smolenskoj gubernii, *Nauka i žizň*, č. 10, 1975.
- (21) Smetannikov, s. 84.
- (22) Využity materiály z almanachu *Smolenskij věstnik*, vyobrazení vlajky města Smolenska obdržel P. Gross od Administrativy Smolenska.
- (23) Informace z webové stránky Administrativy Smolenska <http://admin.smolensk.ru>.

Z ruštiny přeložil, sestavil a úvodem opatřil J. Martykán

The symbols of further four regions of Central Russia are presented in this article by a leading Russian vexillologist V.A. Lomantsov. The arms of the Moscow region (Fig. 2) are almost identical with those of Moscow itself but a riding figure of St. George Victorious is facing to the dexter unlike on the municipal arms. Similar dichotomy is obvious in the case of symbols of another Russian region – Kaluga. Wavy silver fess in the blue shield of the town of Kaluga (Fig. 4) stands for the Oka River while the crown symbolizes its privileges. The municipal flag of Kaluga (Fig. 8) is completed with a vertical red stripe at the hoist topped with a white sputnik that was added to the municipal symbolism in the Soviet period. It should refer to the famous Russian scholar Tsiolkovski

who lived in this town. As for regional symbols, both historical (Fig. 5) and modern (Fig. 9) arms replace blue colour of the shield by green one that is completed with a red horizontal stripe in the regional flag (Fig. 10). The figure of the kniaz – the head of the Ryazan principality has been shown in the arms since the 17th century. This emblem decorates both the municipal and regional symbols of Ryazan, the regional flag (Fig. 17) of which also repeats Russian national colours (R-W) and golden colour of the shield of the arms (Fig. 16). A quite curious emblem – a paradise bird Gamayun sitting on a cannon – has symbolized the Smolensk region since the 17th century already. No wonder that it is displayed – under principal coronet – on the regional flag (Fig. 23), too. It consists of three horizontal stripes standing for three horrible wars this region had to face during the 17th, 19th and 20th centuries. Two narrow yellow stripes recall distinctions of the Lenin Order awarded to the region in 1958.

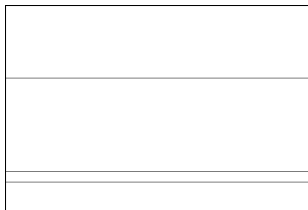
NOVÉ ZNAKY

SVERDLOVSKÁ OBLAST (RF)

O symbolech Sverdlovské oblasti jsme informovali ve *Vexilologii* č. 120 - M.V.Revнивceв: Vlajky a znaky krajů, oblastí a autonomních okruhů Ruska (3. část). Zákon o symbolech oblasti vstoupil v platnost 22. dubna 1997, ale symboly nikdy nebyly zapsány do Heraldického rejstříku Ruské federace. Hlavní námitkou Heraldické komise bylo, že ve znaku nemůže být velkoknížecí koruna, protože tento symbol mohou používat pouze ty oblasti, ve kterých se nalézaly residence ruských carů. Obdobně není možné použít modrou andrejevskou stuhu ovíjející dubové ratolesti, protože je to atribut Ruského impéria jako unitárního státu.

Hlavní symbol na znaku Sverdlovské oblasti – stříbrný sobol v červeném poli držící zlatý šíp hrotem dolů – zůstal zachován, doznal jen dvě změny. Dívá se nyní kupředu a ohon má vztyčený.

Štít je ozdoben zlatou korunou s červeným vyložení, zelenými smaragdy namísto perel a zlato-černou kožešinou. Štít přidržují dva štítonoši – zlatí gryfové držící na žerdi prapory oblasti ozdobené zlatým třepením. Štítonoši stojí na zlatých větvích borovice limby propletených zlatě lemovanou červenou stuhou se zlatým nápisem ОПОРНЫЙ КРАЙ ДЕРЖАВЫ (Kraj oporou státu). Vlajka oblasti doznala jediné změny – nyní je bez znaku. Tvoří ji tedy čtyři vodorovné pruhy, bílý, modrý, bílý a zelený, v poměru 7 : 9 : 1 : 3. Poměr šířky k délce listu je 2 : 3.

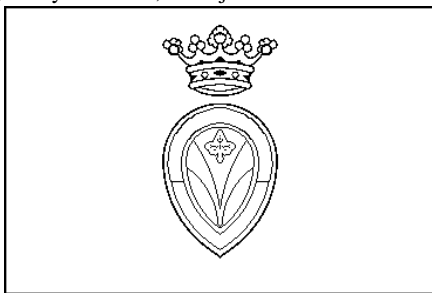

Zákon č. 1382-POD "O změně oblastního zákona "O znaku a vlajce Sverdlovské oblasti"" byl schválen 21. dubna 2005. Do heraldického rejstříku RF byl zanesen pod číslem 1851.

RŮZNÉ

ROZŠÍŘUJEME SVÉ MEZINÁRODNÍ STYKY

I když se italská kolegové sdružení v Italském středisku vexilologických studií (CISV) sešli ve dnech 28. a 29.5.2005 na svém konventu již po jedenácté, zástupci ČVS byli hosty takového jednání poprvé. Místem setkání XI. konventu bylo již potřetí historické, původně etruské město Lucca v dnešním Toskánsku. Střed města tvoří pevnost, jejíž fortifikace nám připomínají Terežín nebo Josefov, ale jsou mnohem rozsáhlejší s branami zdobenějšími a s velkolepými kostely. S Luccou, která si uchovala až do pozdního novověku svou entitu, spojují Čechy události 14. století a osoba Karla IV. S podrobnostmi těchto událostí seznámil přítomné ve své zdravici J. Martykán podle článku P. Exnera „Čechy a Lucca“, uveřejněného ve *VexiINFO* č. 79 z května 2005.

Jako každé shromáždění vexilologů se ani XI. sněm italských kolegů nemohl obejít bez své vlajky. Tvoří ji symboly Luccy – modrý list, uprostřed něhož je pod žlutou markýzskou korunou s červenými a bílými drahokamy žlutě lemovaný bílo-červeně dělený normanský štít. Do středu tohoto štítu je umístěn znak CISV. Autorem vlajky je Ezio Forcella.

Sněm se konal v sídle Národního sdružení karabiniérů nacházejícím se v městském opevnění. Po vzájemném seznámení účastníků, mezi nimiž byli kromě italských vexilologů i hosté z Česka (nejpočetnější zahraniční zastoupení: J. Martykán, P. Exner, L. Hnát a J. Hubka), Španělska a Německa, a předání informativních podkladů pro jednání následovala výměna vexilologických materiálů a zkušeností s prohlídkou vystavených exponátů. V podvečer zorganizovali hostitelé návštěvu věže Guinigi ze 14. století s krásným výhledem na město a se zdmi schodiště ozdobenými iluminacemi, pocházejícími z kronik, mezi nimiž nalézáme i obrazy z návštěvy Karla IV. Pak následovala večere v tradiční restauraci Da Giulio s typickými toskánskými kašovitými polévkami z luštěnin a cereálií.

Samotné jednání zahájil druhý den zdravicí předseda Národního sdružení karabiniérů Calogero Lodico a projevem předseda CISV Roberto Breschi. Potom přednášeli A. Betocchi o vlajkách filipínských provincií, M. Schmöger z Německa italsky o vlajkách italských politických stran, A. Savorelli srovnával obecní vlajky italské s aragonskými, V. Favioni mluvil o svých představách na vytváření vlajek v provincii Lucca a kritizoval nevhodnost přijatých návrhů, např. těch, které obsahují znaky a figury. Po oficiálním fotografování následovalo několik vystoupení s italskou a církevní tematikou a odpoledne výroční schůze CISV, kterých jsme se z časových i jazykových důvodů už nezúčastnili. V této souvislosti vyslovujeme dle organizátorům, zvláště pak P.P. Luglimu, který pro nás obětavě překládal dopolední přednášky do angličtiny.

Poznali jsme, že i italské kolegy velmi trápí nízká kvalita mnoha obecních vlajek, nově se objevujících v jejich vlasti. Na rozdíl od nás jim však místní právní úprava neumožňuje, aby se na zkvalitnění obecních symbolů podíleli i jinak, než jen vlastní badatelskou činností a mravenčí osvětovou prací v nejbližším okolí. A v ní jim přejeme hodně úspěchů!

L. Hnát

ALFRED ZNAMIEROWSKI PĚTAŠEDESÁTILETÝ

Své 65. narozeniny oslavil 21.6.2005 světoznámý polský vexilolog a heraldik Alfred Znamierowski. Vexilologií a heraldikou se zabývá již více než 40 let. Je autorem řady knih: první monografie Bílého orla, tj. státního znaku Polska, nazvané Stworzony do chwały (Warszawa: Editions Spotkania, 1995); jedné ze základních knih o vexilologii The World Encyclopaedia of Flags (London: Anness Publishing Ltd., 1999); Flagí świata (Warszawa: Horyzont, 2002); Insignia, symbole i herby polskie (Warszawa: Świat książki, 2003); Herbarz rodowy (Warszawa: Świat książki, 2004). Je také spoluautorem knihy Godło i barwa Polski samorządowej (Warszawa: Instytut wzornictwa przemysłowego, 1998). V současné době připravuje do tisku základní práci o heraldice, která by měla vyjít v roce 2006 pod titulem Wielka księga heraldyki. V letech 1960-1965 publikoval množství článků o vlajkách i praporech v řadě polských časopisů, např. Dookola świata, Panorama polnocy, Magazyn polski, Skrzydlata Polski či Kontynenty. Za svou dlouholetou práci a bádání na poli vexilologie byl proto poctěn Mezinárodní federací vexilologických společností FIAV titulem Fellow of the Federation. Za knihu The World Encyclopaedia of Flags obdržel nejvyšší možné vexilologické ocenění Vexillon.

V letech 1969-1978 spolupracoval v Německu se světově proslulým heraldikem dr. Ottfriedem Neubeckerem a vytvořil více než 1000 ilustrací do jeho knihy Wappen-Bilder-Lexikon. Také kresby v knize Whitneye Smithe Flags Through the Ages and Across the World jsou jeho dílem. Kreslil rovněž do Brockhaus Encyklopädie a do dalších encyklopedií v USA, Švédsku či Polsku. V r. 1979 založil v San Diegu, USA, The Flag Design Center, profesionální středisko zabývající se hlavně projektováním vlajek a znaků, jakož i vexilologickým bádáním a výzkumem. Toto centrum je od r. 1981 členem Mezinárodní federace vexilologických společností. V letech 1979-1981 byl uměleckým ředitelem největší světové továrny na vlajky – Annin and Co. v New Jersey, USA.

V r. 1992 se stal spoluzakladatelem Polské vexilologické společnosti, v letech 1998-2000 byl jejím prezidentem, poté viceprezidentem; je členem i mnoha jiných vexilologických organizací v zahraničí. Od r. 1993 vytváří kresby vlajek a znaků států pro různé polské encyklopedie. Z jeho iniciativy se konal v r. 1995 XVI. mezinárodní vexilologický kongres ve Varšavě. V r. 1997 založil Instytut Heraldyczno-Weksylologiczny (od r. 2001 člen FIAV), který se zabývá hlavně bádáním a navrhováním vlajek a znaků místní samosprávy v Polsku. Instytut vede hlavní registr polských vlajek a znaků a od r. 1999 vydává Katalog symbolů samosprávných subjektů. V r. 1998 byl A. Znamierowski hlavním konzultantem výstavy, kterou organizoval Instytut wzornictwa przemysłowego pod názvem Godło i barwa Polski samorządowej. Je spoluautorem polské vexilologické terminologie. Dále je členem heraldické komise při polském ministerstvu vnitra i prezidentské skupiny připravující jednotný zákon o symbolech polského státu a národa. Touha po svobodě a demokracii donutila A. Znamierowského, který mimochodem kromě jiných jazyků mluví velmi dobře česky, neboť jeho otec byl polským generálním konzulem v Bratislavě v někdejší Československu, aby r. 1965 odešel z rodného Polska.

V letech 1966-1978 byl redaktorem a hlasatelem polského vysílání Radia Svobodná Evropa v Mnichově, kde se mj. seznámil se známým českým exilovým zpěvákem a skladatelem Karlem Krylem, řadu jehož písniček přeložil do polštiny. Roku 1978 Alfred Znamierowski přesídlil do USA, kde byl v letech 1985-1994 redaktorem polské sekce Hlasu Ameriky v hlavním městě USA. Od r. 1995 žije znovu v Polsku. R. Klimeš

ERRATA

Ve 136. čísle *Vexilologie* byl uveřejněn můj příspěvek Symboly Řádu maltézských rytířů. V tomto článku jsem se dopustil dvou chyb, za které se chci čtenářům omluvit. Na s. 2595 shora má být správně uvedeno, že knížecí plášť je černý (nikoli modrý). V následující větě má být uvedeno, že nahoře na plášti je zlatá knížecí (nikoliv královská) koruna, která je červeně podšita. RK

REGIONAL FLAGS OF THE CZECH REPUBLIC

The newest issue of VEXILOKONTAKT is ready for dispatch to our foreign colleagues! Series of articles by Petr Exner is dedicated to the XXI ICV Vexilobaires 2005. The complete history of the regional symbols adoption procedure within 2001-2004 is depicted on 44 illustrated pages with a remarkable detail. The official and authorized renditions of all regional arms and flags are presented on 8 colour plates added. Moreover, the author has been just honoured with the Vexillon Award! If you are interested in obtaining this publication, send kindly amount of USD 10,- (for overseas) or EUR 5,- (for Europe) in cash to the address of the Czech Vexillological Society (attn. L. Mucha). Price reduction 50 % is available for the CVS-members only. (Editorial Board)

Autoři hlavních článků:

Ing. Aleš Brožek (brozeka@svkul.cz), Keplerova 34, 400 07 Ústí nad Labem
Viktor Anatolijevič Lomancov (vikloman@mail.esoo.ru), Těřeškovoje 249/1, kv. 40, Orenburg, 460 050 Rusko

VEXILOLOGIE (ISSN 1211-2615) – the journal of the Czech Vexillological Society (former Vexillological Club), CZ-130 00 Prague 3, Pod lipami 58, The Czech Republic. E-mail address vexilologie@centrum.cz, <http://www.vexilologie.cz> Editor-in-chief Aleš Brožek. Editorial Board A. Brožek, J. Eichler, P. Exner, P. Fojtík, J. Hubka, J. Martykán, L. Mucha (chairman), Z. Svoboda and J. Tenora. Artwork Petr Exner. English translations Jaroslav Martykán.

September 2005

No. 138

VEXILOLOGIE (ISSN 1211-2615) - zpravodaj České vexilologické společnosti (bývalý Vexilologický klub), 130 00 Praha 3, Pod lipami 58. Elektronická adresa vexilologie@centrum.cz, <http://www.vexilologie.cz> Výkonný redaktor ing. Aleš Brožek. Toto číslo připravila redakční rada ve složení ing. A. Brožek, mgr. J. Eichler, ing. P. Exner, mgr. P. Fojtík, J. Hubka, ing. J. Martykán, doc. dr. L. Mucha, CSc. (předseda), dr. Z. Svoboda a ing. J. Tenora. Výtvarně spolupracoval ing. P. Exner. Anglické překlady ing. Jaroslav Martykán.

Září 2005

č. 138

OBSAH:

JAROSLAV KURSA A JEHO VEXILOLOGICKÉ AKTIVITY	2635
ZNAKY A VLAJKY OBLASTÍ CENTRÁLNÍHO RUSKA	2642
NOVÉ ZNAKY	2655
Sverdlovská oblast (RF)	2655
RÚZNÉ	2656
Rozšiřujeme své mezinárodní styky	2656
Alfred Znamierowski pětšedesátiletý	2657
Errata	2658
Regional flags of the Czech Republic	2658

CONTENTS:

JAROSLAV KURSA AND HIS VEXILLOLOGICAL ACTIVITIES	2635
ARMS AND FLAGS OF THE REGIONS OF CENTRAL RUSSIA	2642
NEW ARMS	2655
The region of Sverdlovsk (Russia)	2655
VARIA	2656
Our international relations are being extended	2656
Alfred Znamierowski is sixty five	2657
Errata	2658
Regional flags of the Czech Republic	2658

ISSN 1211-2615